

ถาม - ตอบ

รู้จัก.. มาตรการความรับผิดชอบ ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กับ ผศ.ดร.สมัย โกรทินราคม

ปัจจุบัน ในหลายกรณีที่เกิดอุบัติเหตุจากการดื่มแล้วขับ หรือเหตุการณ์รุนแรงอื่น ๆ ที่คู่กรณีเป็นผู้ดื่มสุรา มักมีเสียงเรียกร้องให้ผู้ดื่มจนเมารับผิดชอบเหยี่ยวยาผู้ได้รับความเสียหาย โดยสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบควรเป็นของผู้ดื่มคนเดียวหรือไม่ หรือผู้ขายและให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ผู้ดื่มที่เกิดอุบัติเหตุควรรับผิดชอบหรือไม่ มาทำความรู้จักเรื่องนี้จาก ผศ.ดร.สมัย โกรทินราคม

Centre for Alcohol Studies : CAS

cas.or.th

ผศ.ดร.สมัย โกรทินราคม

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิดชอบ
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมัย โกรทินราคม

**Q1 : เจ้าของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
จะต้องมีความรับผิดชอบทางกฎหมาย อย่างไร?**

**A1 : ถ้าเราดู กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทย ปี 2551 จะห้าม
ขายให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี, ห้ามขายนอกเวลาที่กฎหมายกำหนด, ห้ามขาย
ในสถานที่ต้องห้าม, และ ห้ามขายให้ลูกค้าผู้ซึ่งมีอาการมึนเมาแล้วครองสติ
ไม่ได้ ผู้ฝ่าฝืนจะเจอบทลงโทษ ตามระบุ**

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิด ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กับ ผศ.ดร.สมัย ไทรทินราคม

Q2: ในต่างประเทศ เจ้าของร้านมีความรับผิด ในเรื่องนี้ อย่างไรบ้าง?

A2 : ไทยและทั่วโลกมีข้อกำหนดคล้ายกัน แต่บางประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา มีกำหนดเพิ่มเติมคือ ผู้ที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะร้านที่มีที่นั่งให้ดื่ม (On-Premises sale) ต้องมีหน้าที่ พึงระวังไม่ให้ลูกค้าดื่มจนเมามาย ถ้าลูกค้ารายนั้นมีอาการมึนเมาออกจากร้าน แล้วขับขี่ยานพาหนะ จนสร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น ผู้ขายจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดต่อความเสียหายนั้นด้วย ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “Commercial Host Liability หรือ Dram Shop Liability”

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิดชอบ
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมัย ไทรทินราคม

Q3: เหตุผล ของการมีข้อบังคับอย่างนั้น คืออะไร?

A3 : เหตุผลเรื่องนี้มาจากปัญหาเมาแล้วขับในอเมริกา สร้างความเสียหายในวงกว้างมานาน มีสถิติเชื่อว่า ผู้ก่อเหตุที่มาจากร้านที่นั้งดื่ม มีถึง 30-50% ของการเกิดเหตุศาลต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา จึงเปลี่ยนกรอบคิดจากเดิม ที่มุ่งเอาผิดเฉพาะผู้ดื่ม ส่วนผู้ขายไม่ได้มีส่วนผิดใด ๆ

หลักคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ (Law and Economics) ศาลจึงพิจารณาว่า เมื่อมีผู้ได้รับความเสียหายจากคนเมา ฝ่ายใดควรต้องมีส่วนรับผิดชอบบ้าง สรุปคือ มีเหตุผลอยู่ที่ผู้ขายควรต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย หากไม่ได้ระวัง ถือว่ามีส่วนก่อชองภัย (Enabling) และ เป็นผู้ใกล้เคียงเหตุแห่งความเสียหาย (Proximate Causation) ผู้ขายพึงต้องมีหน้าที่ยับยั้งปัญหาไว้แต่แรก การเพิกเฉยหน้าที่ดังกล่าว ย่อมนำมาให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

เหตุผลของมาตรการนี้ มีไว้เพื่อให้ผู้ดื่มมีการดื่มอย่างพอประมาณ กำกับให้ผู้ขายปลีก ร้านอาหาร สถานบันเทิง ที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้มีการขายอย่างรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อลดปัญหาจากการดื่มและการขาย

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิดชอบ
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมชัย โกรทินราคม

Q4: อาจารย์ ช่วยยกตัวอย่างคดีความ ในต่างประเทศ มีกรณีใดบ้าง?

A4 : กรณีศึกษาที่ 1 คดีในแคนาดา Schmidt v. Sharpe et al. (1983) ในมลรัฐ Ontario ปี 2526 เยาวชน 2 คน ชื่อ Schmidt (อายุ 16 ปี) และ Sharpe (อายุ 19 ปี) เข้าไปในบาร์โรงแรม AH104 ทั้งคู่สั่งเบียร์มาดื่ม รวม 3 ถอด จากนั้นเดินทางกลับ โดย Sharpe เป็นคนขับรถ ส่วน Schmidt เป็นผู้โดยสาร ต่อมารตเสียหลักเข้าสู่ทางโค้งจนพลิกคว่ำ Sharpe บาดเจ็บเล็กน้อย ส่วน Schmidt บาดเจ็บสาหัส ร่างกายเป็นอัมพาต ปอดด้านซ้ายไม่ทำงาน

หลังประสบเหตุ Sharpe มีอาการมึนเมา นายของ Schmidt พ้องศาลว่า Sharpe ขับรถไม่ระวัง ทำให้ Schmidt ได้รับความเสียหาย และฟ้องเจ้าของโรงแรม ซึ่งพนักงานเสิร์ฟในความดูแล น่าจะประเมินได้ว่า Sharpe และ Schmidt อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาตให้ดื่ม

ศาลชั้นต้นเห็นว่า พนักงานเสิร์ฟน่าจะทราบทั่วทั้งคู่เป็นเยาวชน แล้วยังขายให้ดื่มจนมึนเมา จึงมีความเสี่ยงแก่ผู้อื่นอาจได้รับความเสียหาย ศาลจึงตัดสินให้ Sharpe รับผิดชอบ 55% เจ้าของโรงแรมรับผิดชอบ 15% ที่ขายให้ผู้มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ และ Schmidt มีส่วนรับผิดชอบ 30% ที่ประมากร่วมด้วย (Contributory Negligence) เพราะไม่คาดเข็มขัดนิรภัย

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิดชอบ
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมชัย ไทรทินราคม

Q4: อาจารย์ ช่วยยกตัวอย่างคดีความ ในต่างประเทศ มีกรณีใดบ้าง?

A4 : กรณีศึกษาที่ 2 ในอเมริกา เช่น ช่วงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2566 นักข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง CBS8 รายงานว่า นายโจนาธาน ซาราโกซา เด็กหนุ่มวัย 20 ปี ไปรับประทานอาหารที่ร้าน “Las Tres Cantinas” เมือง Chula Vista ในมหานครซานดิเอโก โดยเขาสั่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย ภายหลังจากออกจากร้านไปแล้ว ขับรถประสบอุบัติเหตุ จนเสียชีวิตคาที่

นักข่าวอ้างถึง เอกสารของสำนักงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (The Department of Alcoholic Beverage Control-ABC) ที่เผยแพร่ก่อนหน้านี้ ระบุว่า นายซาราโกซา ไปนั่งดื่มในร้านนั้น ซึ่งเป็นอีกครั้งหนึ่งที่พนักงานเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยไม่ได้ตรวจสอบบัตรประชาชนว่า เขามีอายุถึงเกณฑ์ตามกฎหมายอนุญาตให้ดื่มหรือไม่ ซึ่งในทุกมลรัฐของสหรัฐอเมริกา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 21 ปี ก็แสดงว่า พนักงานฝ่าฝืนข้อบังคับดังกล่าว

แล้วเจ้าหน้าที่ ยังสืบทราบว่า ก่อนที่นายซาราโกซา จะประสบเหตุร้าย เขามีอาการมึนเมาจากร้านนั้น จึงสั่งพักใบอนุญาตขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้านดังกล่าว เป็นเวลา 1 เดือน และ เตือนว่า หากทางร้านมีการขายโดยผิดกฎหมายซ้ำอีกครั้ง จะถูกยกเลิกใบอนุญาตอย่างถาวร ทั้งนี้ เพื่อปกป้องชีวิตเยาวชนและความปลอดภัยของประชาชน

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิดชอบ
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมัย โทททินราคม

Q4: อาจารย์ ช่วยยกตัวอย่างคดีความ ในต่างประเทศ มีกรณีใดบ้าง?

A4 : กรณีศึกษาที่ 3 หญิงสาวคนหนึ่งชื่อ โจน่า เบจโก้ วัย 21 ปี เมืองแมเนปาลีส์ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา ได้เสียชีวิตอย่างน่าเศร้าในวันที่ 29 ตุลาคม 2566 เมื่อรถของเธอพุ่งชนและตกลงไปในคลอง แม่ของเธอ ตัดสินใจฟ้องร้านอาหาร ในข้อหาที่ร้านนั้นละเมิดกฎหมาย Dram Shop Liability ของมลรัฐฟลอริดา ที่เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไป และร้านยังปล่อยให้ลูกของตนขับรถออกจากร้าน จนทำให้เสียชีวิต

จากรายงานของเจ้าหน้าที่ พบว่า โจน่า มีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด สูงถึง 0.30% ซึ่งเกินกว่ากฎหมายในฟลอริดา ที่กำหนดไว้ คือ 0.08% ในแถลงการณ์ของทางครอบครัวของ โจน่า กล่าวว่า การฟ้องร้องดังกล่าว พวกเขาต้องการสนับสนุน ให้มีการเตือนพนักงาน บาร์และร้านอาหาร ถึงความรับผิดชอบในการเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และหวังว่า การให้สถานประกอบการมีความรับผิดชอบ จะสามารถช่วยป้องกันครอบครัวอื่น ๆ ไม่ต้องเผชิญความโศกเศร้าเช่นนี้

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิด
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมัย โทธิ์นราคม

Q5: ในรายละเอียดของมาตรการนั้น เป็นอย่างไร?

A5 : เรื่องนี้เป็นเทคนิคทางกฎหมาย หลายมลรัฐของอเมริกา ยึดหลัก “ให้ผู้เสียหายเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่า เจ้าของร้าน ประมาทเลินเล่ออย่างไร (Negligence Rule) ถึงเป็นสาเหตุให้ตนได้รับความเสียหาย จากผู้ซบที่มาจากร้านนั้น” ซึ่งเป็นหลักการทางแพ่งโดยทั่วไป แต่ว่า หลายกรณีมันเป็นเรื่องยาก ที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เจ้าของร้านหรือทีมพนักงานเสิร์ฟ ประมาทเลินเล่ออย่างไร ร้านค้าย่อมต้องพ้นผิด

มลรัฐ Illinois จึงแก้เกม เพื่อลดภาระในการพิสูจน์ (Burden of Proof) โดยกำหนดกติกาว่า ให้สันนิษฐานก่อนไว้ก่อนเลยว่า เจ้าของร้านหรือทีมพนักงานเสิร์ฟมีความผิด “โดยเคร่งครัด (Strict Liability Rule)” เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ได้มีการขายตามกฎหมาย หรือ เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อ ของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากลูกค้าของตนเอง

จากงานศึกษาต่าง ๆ พบว่า การกำหนดความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกรณีนี้ สามารถช่วยลดอุบัติเหตุร้ายแรงในสหรัฐอเมริกา ได้อย่างมีนัยสำคัญ

Q&A

รู้จัก.. มาตรการความรับผิด
ของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับ ผศ.ดร.สมชัย ไกรทินราคม

Q6: อาจารย์คิดว่า ถ้าจะนำหลักการนี้ มาประยุกต์ใช้กับ ประเทศไทย มีความเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร

A6 : ผมว่า เป็นไปได้ คือเอาตรง ๆ นะ บทลงโทษมาแล้วจับ ตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก ในปัจจุบันนี้ แม้จะมีบทลงโทษหนัก แต่ก็เอาไม่อยู่

1) พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2551 เปิดช่องไว้แล้วว่า ให้สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เสนอต่อรัฐมนตรี เพื่อขอปรับเรื่อง “วิธีหรือลักษณะการจำหน่ายที่ต้องห้าม” ได้

2) ควรพิจารณาแก้คำว่า “ขายให้ผู้ที่มีเมามากองสติไม่ได้” เพราะบังคับใช้ไม่ได้ จากการพูดคุยกับร้านค้าต่าง ๆ ส่วนใหญ่เห็นว่า การประเมินอาการลูกค้า “เมา หรือ ไม่เมา” ดูยาก จึงควรปรับเป็นคำว่า “ผู้มีอาการเมามากองเห็นได้ชัด (Visibly Intoxicated)” อย่างในคู่มือของมรัฐ Oregon เพื่อแนะนำร้านค้าต่าง ๆ

3) ประเทศไทย ควรเลือกหลักการ “ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Rule)” ให้ผู้ขายต้องร่วมรับผิดในผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น จากลูกค้าผู้ซึ่งเมามากองออกจากร้านตน โดยผู้ขายต้องมีการพิสูจน์ในการนั้น ยกเว้นเป็นเหตุสุดวิสัย หรือ เป็นความประมาทเลินเล่อของผู้ได้รับความเสียหายนั่นเอง ผู้ขายจึงจะพ้นผิด พวกเราจะได้ไม่ต้องปวดหัว กับหลักการ “ประมาทเลินเล่อ (Negligence Rule)” ครับ